

"It's Already Good" גם זו לטובה

פרשת חיי שרה, תש"פ

1) מרביצי תורה ומוסר – חלק ג, פרק כט [עמ' רפד], "ר' אהרן קוטלר" (ר' אהרן סורסקי)

ימים אחדים לפני הסתלקותו, כשסבל יסורים ללא נשוא, אמרה רעיתו הרבנית לעודד את רוחו: „יהיה טוב” אמרה. השיב לה רבי אהרן מיניה־וביה: „כבר עכשיו טוב – כל מאי דעביד רחמנא טב”. גם ביקש למסור דרישת־שלום לתלמידי הישיבה בלייקווד: „אמרו לבנים שלא יצטערו עלי, כי אני בידיים טובות, אני בידי שמים”.

2) מסכת ברכות דף ס:

אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחרמא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחרמא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה!

3) שלחן ערוך – אורח חיים, סימן רל, סעיף ה [דין קצת ברכות פרטיות]

לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד.

4) חכמת שלמה - אורח חיים סימן רל, סעיף ה (ר' שלמה קלוגער זצ"ל)

לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. נ"ב עיין בחיבורי על התורה שנת תר"ט בפרשת ויקרא מה שאמרו דיהא רגיל לומר גם זו לטובה, ולא בלשון השו"ע, עיין שם מה שכתבתי מלתא בטעמא מה נפקא מינה בין זה לזה, ע"ש ודו"ק:

5) מסכת תענית דף כא.

אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו, גדם משתי ידיו, קיטע משתי רגליו, וכל גופו מלא שחין, והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים. פעם אחת [היתה מטתו מונחת בבית רעוע]. בקשו תלמידיו לפנות מטתו ואחר כך לפנות את הכלים. אמר להם: בניי, פנו את הכלים ואחר כך פנו את מטתי. שמובטח לכם שכל זמן שאני בבית - אין הבית נופל. פיננו את הכלים ואחר כך פנו את מטתו, ונפל הבית. אמרו לו תלמידי: רבי! וכי מאחר שצדיק גמור אתה, למה עלתה לך כך? אמר להם: בניי, אני גרמתי לעצמי. שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי, והיה עמי משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים. בא עני אחד ועמד לי בדרך, ואמר לי: רבי פרנסני. אמרתי לו: המתן עד שאפרוק מן החמור. לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו. הלכתי ונפלתי על פניו, ואמרתי: עיני שלא חסו על עיניך - יסומו, ידי שלא חסו על ידיך - יתגדמו, רגלי שלא חסו על רגליך - יתקטעו. ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי: כל גופי יהא מלא שחין. אמרו לו: אוי לנו שראינוך בכך! אמר להם: אוי לי אם לא ראיתוני בכך. ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו? דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה.

6) חכמת התורה – פרשת ויקרא [כת"י משנת תר"ט]

ומידי דברי בזה, אזכיר מה שעלה בדעתי מה שהפליגו חז"ל [תענית כא,א] בשבח של נחום איש גם זו שהיה אומר גם זו לטובה, וקשה הרי גם בר' עקיבא מצינו [ברכות ס,ב] שהיה אומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ולמה לא הפליגו לר"ע לקראו בשם זה, כמו בנחום איש גם זו שקראו לו בשם זה. אך נראה דהפרש גדול ביניהם, ע"פ דברי היערות דבש [ח"א דרוש י] שכתב שיש שני מיני עונשים, יש בהשגחה ויש בהסתרת פנים, ומה דהוי העונש בהשגחה הוי לטובה, אבל מה דהוי בהסתרת פנים הוי לרעה. ולכך ר"ע היה אומר רק כל מה דעביד רחמנא לטב

עביד, והיינו מה דהוי מעשה בהשגחה שלא כדרך הטבע זה לטב עביד, אבל מה דהוי דרך הטבע בהסתרת פנים ונעשה ממילא, ואינו מעשיו יתברך בפועל, אינו לטובה, וא"כ עדיין היה מסופק אם זה בכלל מה דעביד רחמנא אי לא. אבל נחום איש גם זו היה אומר בודאי גם זו לטובה יהיה, בהשגחה או בהסתרת פנים הוי כולו לטובה, ולכך הוי מעלה שלו יותר. ולכך נראה שלא כדברי השו"ע [או"ח סי' רל ס"ה] שכתב לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, רק יאמר גם זו לטובה ויהיה לטובה אמן.

7) משנה שכיר - פרשת וארא (ר' יששכר דוב

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' [ו, ב]. ב"ה לסדר וארא תרצ"ד מה שאמרתי בשלש סעודות בבית המדרש דישיבה בעזה"י אמרו **במדרש** [שמו"ר ה, כב] בקשה מדת הדין לפגוע במשה, הה"ד "וידבר אלקים אל משה", ולפי שנסתכל הקב"ה שבשביל צער ישראל דבר כן, חזר ונהג עמו במדת הרחמים, הה"ד "ויאמר אליו אני ה'", עכ"ל המדרש. בהקדם "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב כו" [שם א], ורש"י פירש בשם רבותינו שדרשוהו [שם ו, ד] לענין של מעלה שאמר "למה הרעותה", אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין כו' ולא הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעותה, עיי"ש. ונראה דמצינו בר' עקיבא שאמר [ברכות ס, ב] לעולם ירגיל אדם לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, **ונחום איש גם זו** אמר [תענית כא, א] גם זו לטובה. **והחילוק בין הני תרי לישני כמדומה שראיתי בספרים, דמדרגת נחום איש גם זו הוי יותר גדולה, דלא הוי מרגיש לעולם שום רע רק בהכל הוי רואה חסד ה', וכמסופר מהרבי ר' זושא, דהאחים הקדושים הרבי ר' שמעלקא ואחיו הקדוש ההפלא"ה בבואם בפעם ראשונה אל הרבי ר' בער בקשו ממנו שיבאר להם דברי הש"ס בברכות [ס, א] חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ופרש"י ולקבל בשמחה, ובקשו ממנו שילמדם איך לבא למדריגה זו לשמוח עם הרעה כשם ששמחים עם הטובה, והשיב להם שבבית מדרשו יושב איש אחד וזושא שמו וילכו אצלו והוא ילמדם, וכשבאו אצלו בקשו ממנו על זה, והשיב להם שהוא אינו יכול ללמד אותם זאת יען שמעולם לא הרגיש שום רע רק תמיד ראה טובות וחסדים מהשי"ת, על כן ילכו לאיש כזה שהרגיש איזה רע רח"ל ושמח עמה הוא ילמדם זאת. ובזה הבינו היטב מאמר הנ"ל, היינו שאין להרגיש שום רע וממילא יקבלו הכל בשמחה. וזאת הוי מדרגת נחום איש גם זו, היינו שזו בעצמה הוא טובה. משא"כ בחינת ר' עקיבא הוא פחות מזה שמרגישים איזה רע ח"ו רק מאמינים שיהפך לטובה, והיינו כל מה דעביד רחמנא לטובה עביד, היינו שיבא לידי טובה. והנה מדרגת אבות הקדושים הוי בבחינת נחום איש גם זו, שמעולם לא הרגישו שום רע והכל ראו לטובה וחסדים, ועל כן לא הרהרו אחר מדותיו ית"ש וקבלו הכל בשמחה גדולה, ואלמלי הוי משה בבחינה זו לא הוי קובל לפני הקב"ה למה הרעותה לעם הזה והצל לא הצלת, הרי דראה איזה רע רח"ל, ואלמלי הוי בבחינה הנ"ל לא הוי נראה שום רע לפניו רק חסדים, כאשר הוי באמת מחסדי ית"ש ממה שהרע לעם הזה, כדי שע"י קישוי השעבוד ישולם זמן העבודה במהרה ויצאו לפני הזמן, ואלמלי הבין משה זאת לא הוי אומר ומאז באתי אל פרעה לדבר**

בשמך הרע לעם הזה, שבאמת לא הרע אדרבא נעשה קירוב זמן לגאולה, רק משה לא ראה זאת ועל כן דיבר מה שדיבר. ועל כן אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין כו', דהאבות לא הרהרו אחר מדותי מפני שתמיד היו רואין רק חסדי המקום ולא שום רע כלל, ואתה רואה ח"ו איזה רע עד שאמרת הרע לעם הזה למה הרעותה.

8) תנא דבי אליהו [רבה] – פרק כה

...לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב...

9) בראשית (חיי שרה) – פרק כג, פסוק א

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

10) רש"י (שם)

שני חיי שרה - כולן שוין לטובה:

11) בית אהרן – פרשת חיי שרה, עמ' כט (ר' שלמה זלמן הארויץ זצ"ל, אב"ד פאטאק)

רעה אצל לבסוף נתראה שניצל עי"ז מסכנה והיתה לטובה. אצל מדת נחום איש ג"ז "גם זו לטובה" היינו שלא הרגיש לעולם שום רעה רק בכל מילתא האמין שהיא טובה יען שכך רלון הצורא יתצרך. וכן משמע מהמעשה שמוצא בגמרא (תענית כ"א) בנחום איש גס זו מסיפטי' שמלונהו עפרא והציאו לצי מלכא.

וזה שפרש"י שאמנו שרה היתה במדרגת נחום איש גס זו, שכולן שוין לטובה, כי במדת רבי עקיבא אינם כולן שוין כי עכשיו מרגיש הרע אלא שמאמין וצטוח כי לעתיד יתהפך לטובה. אצל במדת נחום איש גס זו אין שום רע, רק כל השנים מלאות טובה, וזו היתה מדת שרה אמנו שכולן שוין לטובה.

וייש לפרש עוד צוונת רש"י הנ"ל: כי באמונה וצטחון בהשי"ת יש שתי מדרגות, א) מדת רבי עקיבא שאז"ל בגמרא (ברכות דף ס') שאמר רע"ק לעולם יהא אדם רגיל לומר "כל דעביד רחמנא לטב עביד". ב) מדת נחום איש גס זו דאמר על כל דבר "גם זו לטובה". גדולה מדתו של נחום איש גס זו יותר משל רבי עקיבא, כי לפי מדת רע"ק מרגיש עכשיו הרע רק שמאמין שצטוף תלא מזה טובה כאשר מוצא שם המעשה צרבי עקיבא שצת צדצרא ואתא זיקא כבי' לשרגא ושונרא אכלי' לתרנגולא וארי' אכלי' לחמרא שלע"ע הי'

